

A SZEMÉLYISÉG ÉS VÉDELME

Az Alaptörvény VI. cikkelyének
érvényesülése a magyar jogrendszeren belül

Szerkesztette:

GÖRÖG MÁRTA – MENYHÁRD ATTILA
KOLTAY ANDRÁS

A személyiség és védelme

A személyiség és védelme

Az Alaptörvény VI. cikkelyének érvényesülése
a magyar jogrendszeren belül

Szerkesztette:

Görög Márta – Menyhárd Attila – Koltay András

Budapest, 2017

A kötet az Igazságügyi Minisztérium által támogatott „Az Alaptörvény VI. cikkének érvényesülése a jogrendszeren belül” kutatási program (2017. január–szeptember) keretében készült. A kutatási program az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

© Szerzők, 2017

© Szerkesztők, 2017

ISBN 978 963 284 949 2

www.ajk.elte.hu

Felelős kiadó az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar dékánja
Tipográfia: Anders Tibor
Borítóterv: Csele Kmotrik Ildikó
Nyomda: Multiszolg Bt.

Koltay András¹

Internetes kapuőrök mint szerkesztők – a kommentek kérdése

---

1. Bevezetés

Az internetet mint a nyilvános kommunikáció új terepét a múlt század kilencvenes éveiben sokan hasonlították a *frontier*hez, azaz a 19. század amerikai határvidékéhez, ahol a központi kormányzat jelenléte nemigen volt érzékelhető, így a különböző szerveződések, intézmények, közösségek szabadon növekedhettek és virágozhattak fel, állami gyámkodás nélkül.² Az internet mint *frontier* e felfogás szerint jobbra mentes az állami beavatkozástól és szabályozástól, az érdekeltek (tartalom- és infrastruktúraszolgáltatók, valamint a felhasználók) maguk alakítják ki a tevékenységükre alkalmazott szabályokat. Így a szólásszabadság határait is a jogi szabályoktól elvonatkoztatva kell meghatározni. Ebből pedig – állami beavatkozás híján – szükségszerűen a szólásszabadság erőteljesebb érvényesülése következik.³

Ez a megközelítés azonban – bár a szakirodalomban továbbra is elő-előbukkan⁴ – ma már tűnékeny ábrándnak tekinthető. Az elmúlt két évtizedben nyilvánvalóvá vált, hogy az államok nem mondanak le az internet szabályozásáról. Az internetes vállalkozások pedig maguk is készséggel korlátozzák a vélemények szabad áramlását, ha különböző (elsősorban gazdasági) érdekeik úgy kívánják.⁵ Az offline világban alkalmazott szóláskorlátozások általában véve alkalmazhatók online környezetben is,

---

¹ A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának egyetemi docense, a PPKE JÁK Polgári jogi tanszékének vezetője. A szerző köszöni Bartóki-Gönczy Balázs, Fejes Erik, Nádori Péter, Papp János Tamás, Pogácsás Anett, Szikora Tamás és Takó Sándor megjegyzéseit, észrevételeit, amelyeket a kézirat korábbi változatához fűztek.

² Davis, William C.: *American Frontier: Pioneers, Settlers, and Cowboys 1800–1899*. Smithmark, New York, 1995.

³ Krattenmaker, Thomas G. – Powe, L. A.: *Converging First Amendment Principles for Converging Communications Media*. *Yale Law Journal*, 104, 1994–1995. 1719; Volokh, Eugene: *Cheap Speech and What It will Do*. *Yale Law Journal*, 104, 1994–1995. 1805.

⁴ Tutt, Andrew: *The New Speech*. *Hastings Constitutional Law Quarterly*, 41, 2013–2014. 235, 237.

⁵ Ld. pl. Curren, James – Fenton, Natalie – Freedman, Des (eds): *Misunderstanding the Internet*. Routledge, London–New York, 2016; Rowbottom, Jacob: *Democracy Distorted. Wealth, Influence and Democratic Politics*. Cambridge University Press, Cambridge–New York, 2010; Morozov, Evgeniy: *The Net Delusion. The Dark Side of Internet Freedom*. Public Affairs Publishing, New York, 2011.

a hagyományos médiavilágban megszületett szabályok érvénye – akár külön jogalkotói lépés nélkül is – kiterjed az interneten keresztül tanúsított tényállásszerű magatartásokra, ideértve a büntetőjog és a magánjog normáit is.⁶

Az internetes kommunikáció folyamatában nemcsak azon szolgáltatások bírnak meghatározó jelentőséggel, amelyek tartalmat állítanak elő (és amelyeket így hagyományosan a „média” gyűjtőfogalma alá szorítunk be), hanem azok is, amik a tartalmakat a közönséghez eljuttatják (internetes közvetítők vagy kapuőrök, *intermediaries*, illetve *gatekeepers*). Nem volt ez egészen másként korábban sem, hiszen a médium és a közönség között mindig volt közvetítő (újságárus, postás, műsorterjesztő), de az internetes környezetben ezek szerepe jócskán megnő elődeikéhez képest. E kapuőrök nemcsak megkerülhetetlenek a kommunikáció folyamatában, hanem képesek a nyilvános szféra alapvető befolyásolására is: arra, hogy bizonyos tartalmakat elérhetetlenné, vagy csak nagy nehézségek árán elérhetővé tegyenek, más tartalmakat pedig tömegekhez juttassanak el. Az újságárushoz vagy a nyomdászhoz képest pedig sokszor érdekeltőbbek a kommunikáció folyamatába való beavatkozásban is.⁷ Emily Laidlaw különbséget tesz nagy befolyású „makrokapuőrök” (akik kikerülhetetlenek, pl. az internetszolgáltatók vagy a keresőmotor-szolgáltatók), „hatalomkapuőrök”, azaz *authority gatekeepers* (olyan weboldalak szolgáltatói, amelyek jelentős forgalmat bonyolítanak le, és döntést hozhatnak a megjelenő tartalomról, pl. a közösségi oldalakon) és „mikrokapuőrök” között (blogszoolgáltatók, vagy olyan weboldalak moderátorai, amelyek forgalma csekélyebb, a weboldal a demokratikus nyilvánosságban részt vevő véleményeknek biztosít felületet, és a megjelenő tartalom a tartalomszolgáltató által kontrollálható).⁸

A kapuőrök szerepe tehát nem csupán passzív – tevékeny részesei a kommunikáció folyamatának. Naponta döntéseket hoznak arról, hogy mi kerül felhasználók elé, és mi az, amit azok nem, vagy csak jelentős nehézségek árán érhetnek el. A kapuőrök tevékenységét (részben) szabályozó európai uniós irányelv a tartalomhoz való

⁶ Keller, Perry: *European and International Media Law. Liberal Democracy, Trade, and the New Media*. Oxford University Press, Oxford, 2011. 8–13. fejezetek. Ld. továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatából az obszcén vélemények korlátozását: *Perrin v. The United Kingdom*, no. 5446/03, 2005. október 18-i döntés; a jóhírnév megsértését: *Times Newspapers Ltd. v. The United Kingdom* (No. 1 és 2), no. 3002/03 és 23676/03, 2009. március 10-i ítélet; *Mosley v. The United Kingdom*, no. 48009/08, 2011. május 10-i ítélet; *Editorial Board of Pravoye Delo and Shtetel v. Ukraine*, no. 33014/05, 2011. május 5-i ítélet; a magánélet megsértését: *K.U. v. Finland*, no. 2872/02, 2008. december 2-i ítélet; vagy a szerzői jogok védelmét: *Ashby Donald and Others v. France*, no. 36769/08, 2013. január 10-i ítélet.

⁷ Laidlaw, Emily: *Regulating Speech in Cyberspace. Gatekeepers, Human Rights and Corporate Responsibility*. Cambridge University Press, Cambridge, 2015. 40–44.

⁸ Uo. 53–54.

viszonyuk alapján teszi lehetővé a jogsértésért való felelősségre vonásukat:⁹ ha nem működnek közre aktívan a jogsértő tartalom közönséghez való eljutásában, illetve ha nincs tudomásuk a jogsértő jellegről, akkor nem felelnek érte.¹⁰ A kapuőrök a jogrendszer jelenlegi megközelítése szerint nem minősülnek médiának, következésképpen tevékenységüket nem korlátozzák azon jogi garanciák, amik az egyén médiához való hozzáférési jogait biztosítják,¹¹ illetve nem tekintünk rájuk olyan kötelezettségek alanyaként, amelyek teljesítését a médiától mint alkotmányos rangra emelt magánintézménytől¹² elvárjuk.¹³

A sajtószabadság alanyainak ma már nem csak az államtól kell tartaniuk. Dawn Nunziato példák sokaságát hozza fel annak illusztrálására, hogy milyen módon avatkoznak be az internetes közvetítők a vélemények szabad áramlásába. A szerző szerint a legnagyobb amerikai internetes vállalkozások – a közhiedelemmel ellentétben – nem csupán gazdasági érdekeik védelmében teszik mindezt, hanem a politikai véleményeket is korlátozhatják, egyfajta – a jogrendszer által jobbra nem tiltott – magáncenzúrát alkalmazva. Igaz ez az internetszolgáltatókra, amelyek korlátozhatják az e-mailek küldését vagy egyes tartalmak közönséghez való eljutását, a híraggregátorokra, amelyek negligálhatnak bizonyos, egyébként fontos híreket, és a keresőmotorokra, amelyek korlátozhatják bizonyos tartalmak hozzáférhetőségét.¹⁴

Jelen tanulmány a mikrokapuőrök egy sajátos típusához kapcsolódó felelősségi kérdéseket vizsgálja. Az ún. kommentekről van szó, amelyek egy weboldalon megjelenő tartalomhoz fűzött olvasói hozzászólást jelentenek, jellemzően a hozzászóló beazonosítására közvetlenül nem alkalmas módon (azaz névtelenül) közzétéve. A sajtószabadság joga eredetileg a média, azaz a professzionális módszerekkel előállított tartalmak védelmére szolgált, de a felhasználók által előállított tartalmakat is megilleti legalább a szólásszabadság joga, még akkor is, ha tőlük a szakmai-etikai sztemderdek betartása nem várható el. Ugyanakkor a tartalmaikat átvevő vagy azoknak felületet biztosító média vagy más tartalomszolgáltató elvben felelős lehet a felhasználói által létrehozott tartalomért, így döntést kell hoznia arról, átvessz-e egy-egy

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (elektronikus kereskedelemről szóló irányelv).

¹⁰ Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, 12–15. cikkek.

¹¹ Sajó, András – Price, Monroe (eds): *Rights of Access to the Media*. Kluwer Law International, The Hague, 1995.

¹² Brennan, William J.: Address. *Rutgers LawReview*, 32, 1979. 173.

¹³ Commission on Freedom of the Press: *A Free and Responsible Press. A General Report on Mass Communication: Newspapers, Radio, Motion Pictures, Magazines, and Books*. The University of Chicago Press, Chicago, 1947; Nerone, John C.: *Last Rites: Revisiting Four Theories of the Press*. University of Illinois Press, Urbana, 1995. 77–100.

¹⁴ Nunziato, Dawn C.: *Virtual Freedom. Net Neutrality and Free Speech in the Internet Age*. Stanford University Press, Stanford, 2009. 5–17, 110–114.

– potenciálisan jogsértő – felhasználói tartalmat (vagy hozzájárul-e a felületein való közzétételhez).¹⁵

Jelen tanulmány a kapuőrök „szerkesztői” tevékenységének általános áttekintésén túl az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) gyakorlatában eddig felmerülő három, kommentekkel kapcsolatos döntést vizsgálja, arra a kérdésre fókuszálva, hogy mennyiben tekinthető egy honlap tartalomszolgáltatója szerkesztőnek a kommentek vonatkozásában, illetve mikor tehető felelőssé a felhasználói által írt jogsértő véleményekért. Ezekben az esetekben az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény) két cikkében biztosított jogok ütközéséről beszélhetünk: míg a 10. cikk a szólás szabadságát, addig a 8. cikk a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot védi. A Bíróság gyakorlatában a 8. cikk kiterjed a jóhírnév és a becsület védelmére is¹⁶ – ezek sérelme merül fel a leggyakrabban a kommenteket érintő ügyekben. Ugyanakkor nem zárható ki az sem, hogy kommentben olyan bizalmas információ jelenjen meg, amely a magánélethez való jogot sérti.¹⁷

2. Az internetes kapuőrök mint „szerkesztők”

A média fogalma hosszú ideig – dacára annak, hogy egymás után jöttek létre újabb és újabb formái – viszonylag pontosan meghatározható volt. A nyomtatott sajtó, a televízió és a rádió a jog mai felfogása szerint média. Ugyanakkor – a jogi szabályozás szempontjából – nem tekintjük a média körébe tartozónak a moziban vetített filmeket, a könyveket és az utcán osztogatott röplapokat sem, vagy az egyébként a médiához hasonlóan információgyűjtéssel és azok közzétételével foglalkozó olyan szervezetek produktumait, mint a hitelügynökségek, pénzügyi szolgáltatók, utazási irodák, időjárás-előrejelzők.¹⁸

¹⁵ Woods, Lorna: User Generated Content: Freedom of Expression and the Role of the Media in a Digital Age. In: Amos, Merris – Harrison, Jackie – Woods, Lorna (eds): Freedom of Expression and the Media. Martinus Nijhoff, Leiden–Boston, 2012. 168.

¹⁶ Harris, David – O’Boyle, Michael – Bates, Ed – Buckley, Carla: Law of the European Convention on Human Rights. 3. kiadás, Oxford University Press, Oxford, 2014; Barendt, Eric: Balancing Freedom of Expression and Privacy: The Jurisprudence of the Strasbourg Court. Journal of Media Law, 1, 2009. 49.

¹⁷ Ld. a Pécsi Ítéltábla döntését egy kommenttel kapcsolatban (BDT2013. 2941): „Más személy nemi irányultságára vonatkozó, bántó célzatú, de nem kirívóan durva, illetve lebecsülő nyilvános megnyilatkozás az emberi méltóság legbelsőbb magját alkotó intim szféra integritásának a megsértése miatt minősülhet személyiségi jogot sértőnek.”.

¹⁸ Anderson, David A.: Freedom of the Press. Texas Law Review, 80, 2002. 429, 442–444.

A média jelenlegi fogalmának egyik fő eleme a szerkesztési tevékenység. Az Európai Unió AVMS-irányelvének definíciója szerint audiovizuális médiaszolgáltatás azon szolgáltatás:

- amely az Európai Unió működéséről szóló szerződés 56. és 57. cikkében meghatározott (azaz rendszerint díjazás ellenében, gazdasági szolgáltatásként nyújtott);
- amelyért egy médiaszolgáltató szerkesztői felelősséggel rendelkezik;
- amelynek elsődleges célja műsorszámoknak tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából a közönséghez történő eljuttatása;
- amely a 2002/21/EK irányelv 2. cikk a) pontja értelmében vett elektronikus hírközlő hálózaton keresztül történik.¹⁹

A fogalom némi módosítással elvben kiterjeszthető lehetne más médiumtípusokra, így a rádióra és a nyomtatott, valamint internetes sajtóra is, bár az irányelv ezt nem teszi meg. A New Online Media-ügyben az Európai Unió Bírósága megállapította,²⁰ hogy ha az online sajtótermékek, hírportálok audiovizuális tartalmakat is közlésszerűen, akkor bizonyos esetekben médiaszolgáltatásnak minősülhetnek. A fogalom tehát kiterjesztően értelmezendő, és nem csupán a televízióra, valamint a televíziók weboldalaira, illetve a kizárólag a televíziós műsorszámokhoz kifejezetten hasonló tartalmakat közlésszerű szolgáltatásokra alkalmazandó. Az AVMS-irányelv 2016 tavasza óta zajló felülvizsgálata²¹ nyomán feltehetően a videomegosztó oldalak és a *social media* szolgáltatások is részben a szabályozás hatálya alá kerülnek, ha tevékenységük fontos eleme az audiovizuális tartalom közzétételének lehetővé tétele.²² Az irányelv ezen új rendelkezései már egyértelműen olyan felhasználói tartalmakra is vonatkoznának, amelyek a szolgáltató tudtán és akaratán kívül születnek meg, illetve közvetlen részvétele nélkül lesznek elérhetők az oldalán.

Fontos megjegyezni, hogy mivel az Európai Unió fő célja az irányelvvel az egységes audiovizuális médiapiac szabályozása, ezért csak a gazdasági (üzletszerűen, az anyagi haszonszerzés reményében, anyagi kockázatvállalás mellett nyújtott) szolgáltatásokat vonja szabályozás alá. Ettől függetlenül vitán felül áll, hogy a média általános fogalmába beletartozik a szerkesztői tevékenység, a szerkesztői döntéshozatal

¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv, AVMS), 1. cikk (1) bek. a) pontja.

²⁰ A 347/14. New Media Online GmbH v. Bundeskommunikationssenat ügyben 2015. október 21-én hozott ítélet [SC].

²¹ Revision of the Audiovisual Media Services Directive (AVMSD), <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/revision-audiovisual-media-services-directive-avmsd>.

²² Council of the European Union: Adapting to technological changes, preserving European competitiveness and fundamental values in audiovisual services, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/05/23-audiovisual-services/>.

és az ahhoz kapcsolódó jogi felelősség. A szerkesztés az adott médiumban megjelenő tartalmak feletti tényleges kontrollt jelenti, annak eldöntését, hogy milyen tartalom és milyen módon jelenjék meg az adott médium felületén. A média tartalmait hagyományosan a médiumhoz valamely módon kapcsolódó személyek (újságírók) állítják elő. De ma már a felhasználói tartalmakat is figyelembe kell venni, és kérdés, hogy egy felhasználói tartalom (adott esetben egy komment) megjelenése a szolgáltatásban mikor tekinthető szerkesztői döntés eredményének.

A legfontosabb kapuőrök napi szinten ma is számos szerkesztői döntést hoznak. A Google – a legtöbb internethasználó számára megkerülhetetlen – keresőmotor-szolgáltatása nem állít elő tartalmat, hanem egyedi felhasználói kérésre kilistázza az internet egyes tartalmait egy, a szolgáltatás által meghatározott sorrendben.²³ De a keresőmotor elkerülhetetlenül „szerkeszt” is, ez tevékenységének a lényege. Hiszen tartalmakat rangsorol, sorrendet állít fel közöttük, egyeseket szinte láthatatlanná, másokat könnyen elérhetővé téve. Az Európai Unió Bíróságának döntése által formálódó ún. feledtetéshez való jog (*right to be forgotten*) alapján pedig bizonyos, személyes adatokat tartalmazó weboldalakra mutató linkeket, amelyek kilistázása a kérelmezőre nézve sérelmes, el kell távolítani a keresési találatok közül.²⁴ Ez pedig már vitán felül egyfajta sajátos szerkesztési tevékenység, ahol a Google-nak döntést kell hoznia az egyes tartalmak elérhetőségéről, ami ráadásul a közéleti-politikai véleményeket, így a demokratikus nyilvánosságot is érintheti.²⁵

2016 májusában terjedt el a hír, hogy a Facebook szerkesztői az Egyesült Államokban a konzervatív véleményeket háttérbe szorítják,²⁶ majd novemberben az, hogy Donald Trump elnökké választása a Facebook nem eléggé szigorú szerkesztői döntéshozatalának volt köszönhető, amennyiben nem szűrték ki az ún. álhíreket a hírfolyamból, és így hozzájárultak a rivális jelölt lejáratásához.²⁷ A *fake news* pánik az-

²³ Grimmelmann, James: The Structure of Search Engine Law. Iowa Law Review, 93, 2007. 1; Grimmelmann, James: Some Skepticism About Search Neutrality. In: Szoka, Berin – Marcus, Adam (eds): The Next Digital Decade: Essays on the Future of the Internet. Is Search Now an „Essential Facility”? TechFreedom, Washington, 2010. 438.

²⁴ A C-131/12. Google Spain SL, Google Inc. v. Agencia Española de Protección Datos Mario Costeja Gonzalez ügyben 2014. május 13-án hozott ítélet [GC]. Az ügy jogi elemzését ld. Lindsay, David: The „Right to be Forgotten” by Search Engines under Data Privacy Law: A Legal Analysis of the Costeja Ruling. Journal of Media Law, 6/2, 2014. 159.

²⁵ Post, Robert C.: Google Spain, the Right to Be Forgotten, and Personal Data (kézirat); Siry, Lawrence: Forget Me, Forget Me Not: Reconciling Two Different Paradigms of the Right to be Forgotten. Kentucky Law Journal, 103, 2014–2015. 311; Gajda, Amy: Privacy, Press, and a Right to Be Forgotten in the United States (kézirat).

²⁶ Thielmann, Sam: Facebook news selection is in hands of editors not algorithms, documents show. The Guardian, 2016. május 12.

²⁷ Solon, Olivia: Facebook’s failure: did fake news and polarized politics get Trump elected? The Guardian, 2016. november 10.

óta is tart. A Guardian brit napilap 2017 májusában tette közzé a Facebook kiszivárgott szerkesztési útmutatóit, amelyből bebizonyosodott az eddig is köztudomású tény, hogy a Facebook moderátorai „szerkesztők”, abban az értelemben, hogy döntéseket hoznak a szolgáltatásban elérhető, illetve onnan törölendő tartalmak ügyében, ideértve a „közösségi irányelveket” sértő felhasználó megbüntetését is. Ez a szerkesztés persze nem olyan, mint egy klasszikus napilap esetében, azaz nem előzetes, és elvben csak a sértő tartalmaktól kívánja megtisztítani a szolgáltatást, a felhasználó *news feed*-jét pedig alapesetben nem is hús-vér emberek, hanem algoritmusok tartják kontroll alatt. De egyre nehezebben tagadható, hogy ez a tevékenység összességében mégis csak szerkesztés, azaz a felhasználó által elérhető tartalmak körének szolgáltatás általi meghatározása.²⁸

A kommentelést lehetővé tevő egyéb szolgáltatások (online sajtótermékek, blogok, egyszerű honlapok) hasonló kérdésekkel szembesülnek, nyilván jóval kisebb mértékben, mint a Google vagy a Facebook. A kommentelést nemcsak nagy média-vállalkozás, de nonprofit civil szervezet, egyesület vagy magánszemély is lehetővé teheti. Mi több, a Facebook alapvető szolgáltatásai közé tartozik a felhasználók által posztolt vagy megosztott tartalmak kommentelhetősége. Igaz, a szabályzat szerint azt névvel, azonosítható módon kell tenni. A kommentekkel kapcsolatban is felmerül a szerkesztői tevékenység kérdése, akár előzetes szűrésről, akár egy panasz utáni utólagos döntéshozatalról beszélünk. Alapvető fontosságú ezzel kapcsolatban, hogy mikor felelhet a tartalomszolgáltató a jogsértő kommentért, és mikor mentesül a jogi felelősségre vonás alól. Ez a kérdés az Egyesült Államokban nem vetődhet fel, mert a Communications Decency Act elhíresült 230. szakasza felhasználói tartalmakkal kapcsolatban kizárja a tartalomszolgáltató felelősségre vonását.²⁹ Az európai szabályozás azonban nem ilyen egyértelmű.

²⁸ Benjamin, Stuart Minor: Algorithms and Speech. University of Pennsylvania Law Review, 103, 2013. 1445.

²⁹ Fargo, Anthony L.: ISP Liability in the United States and Europe: Finding Middle Ground in an Ocean of Possibilities. In: Koltay András (ed.) Comparative Perspectives on the Fundamental Freedom of Expression. Wolters Kluwer, Budapest, 2015. 191; Sevanian, Andrew M.: Section 230 of the Communications Decency Act: A „Good Samaritan” Law Without the Requirement of Acting as a „Good Samaritan”. UCLA Entertainment Law Review, 21, 2014. 121.

3. A kommentekért való felelősség általános kérdései

3.1. A komment mint „beszéd” jellemzői

A komment tehát egy weboldalon – hírportálon, blogon, fórumon, közösségi oldalon stb. – az adott honlap tartalomszolgáltatója (a szerkesztőség, a blogger, a social media profil jogosultja) által közzétett tartalomhoz fűzött olvasói hozzászólás. A komment önmagában nem létezik, az formálisan mindig kapcsolódik az oldalon közzétett tartalomhoz. E sajátosság miatt merülhet fel a tartalomszolgáltató felelőssége, hiszen az ő tevékenysége nélkül a komment sem létezne.

Az online tartalmakhoz fűzött felhasználói vélemények jellemzően névtelenül (csak nicknév feltüntetésével) jelennek meg, azaz a felhasználó közvetlen azonosítására általában alkalmatlan módon. Ugyanakkor a Facebook-bejegyzések alatti kommentek – a szolgáltatás szándéka szerint – kizárólag névvel, a valós személyazonosság megadásával tehetők közzé (igaz, ez könnyen kijátszható, de ez a körülmény nem változtat azon, hogy a legtöbb Facebook-felhasználó valós adatait adja meg az oldalon).

A komment, a kommentfolyam lehet moderált vagy nem moderált. Utóbbi esetben az adott honlap szolgáltatója csak a kommentelés lehetőségét biztosítja, de sem a komment megjelenése előtt, sem azután nem avatkozik be a folyamatba. Így sem a komment megjelenéséről, sem annak esetleges jogsértő jellegéről sem szerez tudomást, amíg arra valaki a figyelmét fel nem hívja. E megoldástól eltérően a moderálás lehet előzetes és utólagos. Az előbbi esetben a szolgáltató döntésétől függ a komment megjelenése, az utóbbiban pedig a már megjelent komment további elérhetősége vagy éppen eltávolítása.

3.2. Anonimitás

A kommentek egyik lehetséges jellemzője tehát a szerző névtelensége. Az újabb irodalom az anonimitáshoz való jogot a szólásszabadság egyik részjogának, attól elválaszthatatlannak tekinti,³⁰ azaz a szólásszabadság védelmének ki kell terjednie a névtelen szólás biztosítására is. Az elmúlt évtizedekben a szólásszabadság hatókörének

³⁰ Voorhoof, Dirk: Internet and the right of anonymity. In: Surculija, Jelena (ed.): Proceedings of the Conference Regulating the Internet. Center for Internet Development, Belgrade, 2010. 163; Linehan, Connor Francis: Anonymous Speech on the Internet (kézirat), https://works.bepress.com/connor_linehan/2/.

növekedésével, az új kommunikációs eszközök kialakulásával egyre gyarapodott a szólásszabadságból levezethető egyes részjogosultságok köre is. Európában ma már pl. vitán felül áll, hogy a médiának joga van információforrásai kilétét titokban tartani,³¹ ezt a legtöbb államban külön törvényi rendelkezés biztosítja.³² Az anonimitás jogát azonban eddig csak az Amerikai Legfelső Bíróság ismerte el a *McIntyre v. Ohio Elections Commission* ügyben,³³ amelyben a testület kimondta, hogy a névtelen közlést az Első Alkotmánykiegészítés védi.³⁴

A névtelenség alkotmányos védelme mellett a döntésben felhozott indokok hasonlók a szólásszabadság páratlanul széles védelmét megalapozó érvekhez. Megtalálható közöttük a többség zsarnokságától való félelem, azaz a kisebbségi vélemények számára biztosított többletvédelem éppúgy, mint a bármiféle tartalom szabályozásától való aggodalmas húzódozás. Ha a szerző nevét a szöveg részének, azaz „tartalomnak” tekintjük, akkor annak kikényszerített feltüntetése a tartalomba való beavatkozásnak minősül.³⁵

Az európai megközelítés nagyobb hangsúlyt helyez a beszéd címzettjeinek érdekeire, és kevésbé támogatja az anonim véleménynyilvánítást. A közzétett beszéd igaz vagy legalább megalapozott voltának támogatása, egy vélemény megalapozottságának pontos megítélése, a félrevezetés elkerülése, a jogsértő azonosíthatósága a közönség érdekeit szolgálja.³⁶

Az internetes kommunikációra általában jellemző, hogy a szólásszabadsághoz kapcsolódó régi kérdéseket olyan új köntösben jeleníti meg, illetve nagyítja fel, amely elbizonytalanítja a jogrendszer által az adott kérdésre korábban megfogalmazott válasz fenntarthatóságába, további érvényességébe vetett hitet. Az internetes tartalmak korlátozásával kapcsolatban az offline világban kiforrott jogi doktrínák ereje gyengül. Így van ez a névtelenség kérdésével is: az interneten jóval könnyebb az anonimitást fenntartani, azaz nehezebb a szerzőt azonosítani. Ráadásul az interneten eleve jóval több ember képes – névvel vagy névtelenül – megszólalni. Az internetnek a korábbi médiatípusokhoz képest jóval demokratikusabb jellege, a szinte szabad és korlátlan hozzáférés, illetve a szólásszabadság gyakorlása által elkövetett jogsértések ezzel óhatatlanul együtt járó tömegessé válása és az azonosítás nehézségei ahhoz

³¹ Oster, Jan: *Media Freedom as a Fundamental Right*. Cambridge University Press, Cambridge, 2015. 87–91.

³² ELSA's International Legal Research Group: *Freedom of Expression and Protection of Journalistic Sources*. Final Report, https://files.elsa.org/AA/LRG_FoE_Final_Report.pdf.

³³ 514 US 334 [1995].

³⁴ Igaz, az ügy tárgya egy választási szórólap volt, amelyen a helyi törvény szerint fel kellett volna tüntetni annak a nevét, aki a szórólapot kiadta. Mindazonáltal az anonimitás általános joga értelemszerűen az online közlésekre is kiterjed.

³⁵ Barendt, Eric: *Anonymous Speech*. Literature, Law and Politics. Hart, Oxford–Portland, 2016. 3. fejezet.

³⁶ Uo. 4–8.

a következtetéshez is elvezethetne, hogy a névtelenül elkövetett kisebb személyiségi jogsértésekkel szemben a jogérvényesítés – az elérni kívánt cél fontosságához képest aránytalan – nehézségei miatt nem szükséges jogi úton fellépni. A technológia előidézte többletnehézség azonban önmagában nem lehet szilárd alap a szólásszabadság határainak elvi megalapozást nélkülöző fellazítására.

Európában tehát az anonim szólas egyelőre csak – a szolgáltató által biztosítható – lehetőség, de nem általánosan kikényszeríthető jog. A büntetőeljárásban alkalmazható nyomozati eszközökkel tehát a névtelen kommentelő is azonosítható lehet, a használt számítógép MAC-címe alapján. Más kérdés, hogy kommentek miatt jellemzően polgári peres eljárásokat indítanak az erre jogosultak, ahol a nyomozó hatóságnak nincs szerepe, a felperesnek és a bíróságnak pedig legtöbbször nincsenek hatékony eszközei a kommentelő azonosítására. A három vizsgálandó EJEB-ügy mindegyike ebbe a kategóriába tartozik, és mindhárom esetben a komment közzétételének polgári jogi felelősségét kellett vizsgálnia az eljáró bíróságoknak.

3.3. A moderálás

A moderálás léte vagy nemléte, illetve előzetes vagy utólagos jellege fontos következményekkel járhat a felelősség megállapítására nézve. Ha ugyanis a szolgáltató előzetes moderálást végez, akkor tudatos döntést hoz az egyes kommentek megjelenéséről vagy meg nem jelenéséről, ami vitathatatlanul szerkesztői döntés. Amennyiben a szolgáltató előzetesen a közzététel (a komment jóváhagyása) mellett dönt, azt lényegében a saját szerkesztett tartalmi részévé teszi. Ezzel pedig vállalja a jogsértés lehetséges következményeit is – a polgári jogi felelősséget mindenképpen, ha pedig maga a szolgáltató a sajtó- vagy médiaszabályozás hatálya alá tartozik, akkor az abból fakadó felelősséget is.³⁷

Nem ilyen egyértelmű a helyzet az utólagos moderálás esetében, ahol a szolgáltató már nem a megjelenésről, hanem a komment levételéről, vagy ellenkezőleg, el nem távolításáról hoz döntést. Ha a moderálás utólagos (megjelenés utáni), akkor vitatható, hogy a szolgáltató felelőssége a jogsértő kommenttel kapcsolatban

- 1) csak az általa kapott külső jelzés utáni levételre vonatkozik, vagy
- 2) a megjelenés után folyamatos monitorozási kötelezettsége van, ami alapján a jogsértő kommentet külön jelzés nélkül is azonosítania és törölnie kell, esetleg

³⁷ Ezzel érvelt az észti kormány is a Delfi-ügyben, ld. Delfi AS v. Estonia, no. 64569/09, 2015. június 15-i ítélet [GC], 85., 125. bek.

3) önmagában a jogsértő komment megjelenése objektív jogsértést valósít meg, amit az utólagos levétel – történjen az előbbi (1) vagy (2) módon – csak enyhíteni tud.

Az 1) és 3) eset az automatikus moderálás nélküli weboldallal kapcsolatban is előállhat. A kérdés tehát ezek esetében is az, hogy már a komment megjelenése is jogsértést valósít-e meg, vagy csak a jelzés utáni haladéktalan eltávolítás elmaradása minősül annak.

A kérdés úgy is felvethető, hogy az Egyezmény 10. cikk 2. bekezdése alapján a tartalomszolgáltatónak milyen kötelezettségei és felelősségei (*duties and responsibilities*) vannak az oldalára felkerült vagy oda kíváncszó kommentek ellenőrzésével kapcsolatban.³⁸

3.4. A jogsértő kommentekért fennálló felelősség alapja

A kommentekkel kapcsolatban felmerülhet az elektronikus kereskedelemről szóló EU-irányelv és az azt implementáló tagállami törvény alkalmazása,³⁹ azaz a honlap tartalomszolgáltatójának az ott meghatározott tárhelyszolgáltató kategóriájába való besorítása – az EJEK előtt a később tárgyalandó észt és magyar ügyben is ezzel érintettek az érintett tartalomszolgáltatók. E felfogás szerint a kommentelést lehetővé tevő tartalomszolgáltató a kommentek vonatkozásában olyan közvetítő szolgáltató, amely az igénybe vevő által biztosított információt tárolja (tárhelyszolgáltatás vagy hosting).⁴⁰ Márpedig a tárhelyszolgáltató (közvetítő szolgáltató) a más által rendelkezésre bocsátott, a közvetítő szolgáltató által nyújtott információk társadalommal összefüggő szolgáltatással továbbított, tárolt vagy hozzáférhetővé tett információért főszabály szerint nem felel.⁴¹ A tárhelyszolgáltató pedig nem felel a jogsértő tartalomért, ha „*nincs tudomása az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát vagy jogos érdekét sérti,*” és amint ezekről tudomást szerez, „*haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról, vagy a hozzáférést nem biztosítja.*”⁴²

A tárhelyszolgáltatás fogalma azonban csak nagy nehézségek árán húzható rá a kommentelésre. A tárhelyszolgáltatás nyújtója ugyanis élesen, egyértelműen elválik a tárhelyen közzétett tartalom szolgáltatójától – a tartalom közzétételének

³⁸ Delfi [GC], 115. bek.

³⁹ 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (a továbbiakban: Ektv.).

⁴⁰ Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, 14. cikk (1) bek. és Ektv. 2. § 1c) alpont.

⁴¹ Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, 14. cikk (1) bek. és Ektv. 7. § (2) bek.

⁴² Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, 14. cikk (1) bek. a) és b) pontok, Ektv. 10. §.

infrastruktúráját (annak egy elemét) biztosítja, és ugyan technikai lehetősége lenne a tartalom módosítására, maga nem állít elő tartalmat. Így az, aki az ő szolgáltatását igénybe veszi, nem a tárhelyszolgáltató tartalmához „kapcsolódik” a saját tartalmával. Ezzel szemben annak a honlapnak a tartalomszolgáltatója, amelyen a kommentelés lehetséges, ugyan nem maga állítja elő a kommenteket, azok a saját tartalmaitól elválaszthatatlanok, a saját tartalma nélkül értelmüket veszítik (hiszen arra reagálnak). A kommentelést lehetővé tevő tartalomszolgáltatónak pedig van egy saját tárhelyszolgáltatója (egy harmadik szereplő), amely a honlap működését a szerverein lehetővé teszi, így a viszonyrendszer a kommentelő és a honlap tartalomszolgáltatója között egészen más, mint a tartalomszolgáltató és a tényleges tárhelyszolgáltató között.

Ha a kommentelés biztosítása tárhelyszolgáltatás lenne, akkor az adott tartalom vonatkozásában két különálló tárhelyszolgáltató létezne: egy, aki a honlap tartalomszolgáltatója, és egy, aki annak számára biztosítja a honlap működését. Egy adott weboldal közzétételében szereppel bíró szolgáltatók jogi differenciálása, illetve a rájuk vonatkozó felelősségi szabályok azonosítása nem mindig egyszerű. Például a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete (MTE) maga bloggazda volt, a Blog.hu platform- (blog)szolgáltató, egy harmadik cég pedig a tárhelyszolgáltató; a jogsértő kommentért való felelősség elvben valamennyiükkel szemben megállapítható lehet, de eltérő szabályok alapján és körülmények között.

A komment és a kommentelhető cikk között elvben szoros kapcsolatot vélelmezhetünk, hiszen ez utóbbi az előbbire reagál. De ez nem feltétlenül van így: a konkrét cikk nagyon sok esetben csak ürügy a megszólalásra. És gyakran nem fedezhető fel tartalmi összefüggés a cikk és a hozzá érkező kommentek között (ld. „off-topic” vagy „trollok” által írt kommentek).⁴³ Ennek jelentősége azonban az EJEB előtti ügyekben nem merült fel.

A kommentelés lehetővé tételének tárhelyszolgáltatásként való azonosítását közvetve támogatja az Európai Unió Bíróságának gyakorlata. A Delfi-ügyben említik a luxemburgi fórum három olyan döntését, amely releváns a témánk szempontjából.⁴⁴ E döntésekben azt mondta ki az EU Bírósága, hogy a jogsértő tartalmakhoz való hozzáférést biztosító szolgáltatások nyújtói (keresőmotor, webáruház, internethozzáférés-szolgáltató) csak akkor felelnek az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv

⁴³ Ld. az „Internet troll” szócikket a Wikipédián, https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_troll.

⁴⁴ A C-324/09 L'Oréal and Others v. eBay International AG and Others ügyben 2011. július 12-én hozott ítélet; a C-70/10 Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) ügyben 2011. november 24-én hozott ítélet; a C-360/10 Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v. Netlog NV ügyben 2012. február 16-án hozott ítélet.

14. cikke alapján,⁴⁵ ha tudomást szereztek a jogsértő tartalomról, és ezt követően nem tettek lépéseket annak eltávolítására. Ennek analógiájára tehát akár a kommentelést lehetővé tevő tartalomszolgáltató is lehetne tárhelyszolgáltató. Igaz, az említett esetekben sokkal távolabbi a kapcsolat a szolgáltató és a jogsértő által közzétett tartalmak között, és a keresőmotorok, webáruházak, internethozzáférés-szolgáltatók (ISP-k) inkább hasonlítanak az infrastruktúrát biztosító, „klasszikus” tárhelyszolgáltatókhoz, mint a kommenteket tartalmazó weboldalak gazdái (az ISP-k esetében ez eleve nem is lehet kérdés, de a másik kettő esetében sincsen szó összekapcsolódó tartalmakról). Az Emberi Jogok Európai Bírósága a három kommentdöntésben viszont nem fogadta el a tárhelyszolgáltató fogalmának kiterjesztő értelmezését, és a tartalomszolgáltató polgári jogi felelősségének vizsgálatát tekintette kiindulópontnak.

A magyar jogrendszer például híresztelésnek (*dissemination*) tekinti a kommentet, azaz mástól származó információ továbbadásának.⁴⁶ Ha az információ jogsértő, a továbbadó – komment esetében a honlap tartalomszolgáltatója – is felelős érte, a szerző azonosítása nélkül pedig kizárólag ő felelhet. A híresztelés a magyar Polgári törvénykönyvben a jóhírnév megsértésénél szerepel, a jogsértést megalapozó magatartásként a tényállásban. A híresztelés valamely – jellemzően valótlan tényállítást hordozó – információ továbbadásával valósulhat meg. Így tevőleges, aktív magatartást, tudatos döntést feltételez a tartalomszolgáltató részéről. Az előzetesen nem moderált kommentek esetében ilyen tevőleges magatartást a tartalomszolgáltató nem tanúsít. Ha viszont van előzetes moderálás, akkor megvalósul a tevőleges magatartás, és tetten érhető a tudatos döntés is. Így elhárulhat az akadály a híresztelés útján megvalósuló jogsértés megállapítása elől.

A Delfi-ügy előzményeiből kiderül, hogy az észti hatóságok is a polgári jogi felelősségi szabályokat alkalmazva állapították meg a szolgáltató jogsértését.⁴⁷ Hasonlóan tehát Magyarországhoz, a rágalmozó, személyiségi jogot sértő állításokért nemcsak azok szerzője, hanem a közönséghez eljutásban szerepet játszó tartalomszolgáltató is polgári jogi felelőséggel tartozik. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának legújabb döntése a Pihl-ügyben született meg, amelyben a kérelmező eredetileg – az észti és a magyar alapügy felpereseihez hasonlóan – szintén a személyiségi jogainak sérelmére hivatkozott a svéd bíróságok előtt.⁴⁸

⁴⁵ Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, 14. cikk.

⁴⁶ Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. v. Hungary, no. 22947/13, 2016. február 6-i ítélet, 26., 42. bek.; Új Ptk. 2:45. § (2) bek., 1959-es Ptk. 78. §.

⁴⁷ Delfi [GC], 21–43. bek.

⁴⁸ Pihl v. Sweden, no. 4742/14, 2017. március 9-i döntés.

A híresztelés problémája a magyar Alkotmánybíróság által eddig egyetlenként tárgyalta kommentügy nyomán született 19/2014. (V. 30.) AB-határozat többségi indokolásában nem került elő, viszont Stumpf István alkotmánybíró felvetette különvéleményében, amelyben hivatkozott a Pécsi Ítéltábla egyik eseti döntésére.⁴⁹ Ez utóbbi igyekezett tisztázni a híresztelés pontos fogalmát, és – a Stumpf által is idézett módon – rögzítette:

„híresztelésnek a hír továbbadása, azaz a gondolatnak a közlése, az értesülés megosztása minősül. [...] Ez aktív és tudatos magatartást feltételez, vagyis a jogot sértőnek a tudata át kell fogja a jogsértő tényállítást, illetve véleménynyilvánítást, és azt kommunikatív módon saját tudattartalomként kell a nyilvánossággal megosztania. [...] A jelen esetben az alperes képes a jogsértő tartalom eltávolítására, moderálhatja a kommenteket. Feltéve, hogy tudomást szerez azok jogsértő jellegéről. Az nem várható el a honlap üzemeltetőjétől, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje az összes hozzászólást, bejegyzést – különösen nagyobb tartalomszolgáltatók esetében. Az viszont mindenképpen elvárható, hogy ha tudomására jut, hogy jogsértő tartalom került az általa üzemeltetett honlapra, azt távolítsa el mihamarabb. Ha nem törli, azzal kifejezésre juttatja, hogy egyetért a jogsértő tartalommal. Ebben az esetben pedig a fent adott általános szempontok szerint is megvalósítja a Ptk. 78. §-ában írt jóhírnév-sértést.”

Az ítéltáblai döntés ennek nyomán elvi jelentőséggel rögzíti, hogy:

„[a]z interneten hozzáférhető honlap fenntartója (közvetítő szolgáltató) akkor tartozik polgári jogi felelősséggel a honlapra mások által feltöltött ún. kommentek jó hírnevet sértő tartalmáért, ha a tudomásszerzést követően haladéktalanul nem intézkedik a jogsértő tartalom eltávolítása iránt.”

Azaz az Ítéltábla szerint, ha a tartalomszolgáltató kérésre leveszi a vitatott tartalmat, nem felel, ha pedig tudatos döntésével elutasítja a kérés teljesítését, azaz nem veszi le, akkor híresztel, és jogsértő jellegű tartalom esetén felelős a jogsértésért. Más kérdés, hogy az Alkotmánybíróság 2014-ben más utat választott, és az objektív felelősség megállapításának irányába tett lépést (amely esetben a komment megjelenése önmagában a tartalomszolgáltató jogsértésének tekinthető).

Kérdés persze, hogy ha egy adott komment közzétételét jogsértőnek (személyiségi jogba ütközőnek) tekintjük, akkor mi a jogalapja annak, hogy a tartalomszolgáltató a bejegyzés eltávolítása esetén mentesülhet a polgári jogi felelősség alól. Az Alkotmánybíróság megközelítése annyiban ugyanis jogos, hogy a polgári jog a jog-

⁴⁹ Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.776/2012/5., BDT 2013. 2904. Ld. 19/2014. (V. 30.) AB-határozat, [84]–[88] bek.

sértés megállapítása körében hagyományosan nem tesz különbséget aszerint, hogy mennyi ideig állt fenn a jogsértő helyzet – ezt sokkal inkább a szankció, nem pedig a jogsértés tényének megállapításakor lehet figyelembe venni.

A tárhelyszolgáltatáson és a híresztelésen túl egy harmadik lehetséges értelmezés szerint a komment nem más, mint „olvasói levél”, legalábbis a hagyományos sajtóból jól ismert műfajhoz igen hasonló, ezért ahhoz hasonlóan ítéltető meg.⁵⁰ Ez a tartalomért való feltétel nélküli felelősséget jelentené a tartalomszolgáltató részéről. De az olvasói levél analógiája következetesen csak az előzetesen moderált és a szűrésen átengedett kommentek esetében merülhetne fel, hiszen a nyomtatott sajtóban minden olvasói levél tudatos szerkesztői döntés nyomán jelenik meg. Így az analógiához a kommentekkel kapcsolatban is ilyen döntés szükséges. A csak utólagosan moderált vagy egyáltalán nem moderált kommentek aligha tekinthetők olvasói levélnek.

4. A Strasbourgi Bíróság kommentdöntései

4.1. Az ügyek áttekintése

A Delfi-ügy volt az első,⁵¹ kommentekkel kapcsolatos ügy, amely az EJEB elé került. A Delfi egy Észtországban népszerű hírportál, amelynek cikkéhez az abban szereplő vállalatra vonatkozóan súlyosan gyalázkodó kommenteket fűztek az olvasók.⁵² Bár az elsőfokú észt bíróság az elektronikus kereskedelemre vonatkozó jogszabályt alkalmazta, tárhelyszolgáltatónak minősítve a hírportál szolgáltatóját, a fellebbviteli és a legfelső bíróság a polgári jogi kötelekekről szóló törvény alapján ítélt, megállapítva a felperes (az érintett cég tulajdonosa, egyben felügyelőbizottságának tagja) jogainak megsértését.⁵³ A szolgáltató kérelmét 2013-ban az EJEB Első Szekciója, 2015-ben pedig a Nagykamara is elutasította, megállapítva, hogy felelősségre vonása nem sértette meg az Egyezmény 10. cikkét.

⁵⁰ Nádori Péter: Kommentek a magyar interneten – a polgári jogi gyakorlat. In *Medias Res*, 2012/12. 319.

⁵¹ Delfi [GC] és előzménye: Delfi v. Estonia, no. 64569/09, 2013. október 10-i ítélet.

⁵² Néhány példa az EJEB által idézett 20 kommentből: „Open water is closer to the places you referred to, and the ice is thinner. Proposal – let's do as in 1905, let's go to [K]uressaare with sticks and put [L.] and [Le.] in bag”; „Good that [La.'s] initiative has not broken down the lines of the web flammers. go ahead, guys, [L.] into oven!”; „[Little L.] go and drown yourself”; „What are you whining, kill this bastard once[.] In the future the other ones [...] will know what they will risk, even they will only have one little life”; „And can't anyone defy the shits?”.

⁵³ Delfi [GC], 22., 38. bek.

Az MTE-ügyben a kérelmező javára ítélt az EJEB Negyedik Szekciója. Az ügy két panasza közül az egyik egy szakmai érdekképviselői szervezet, a másik egy nagy hírportál; a személyiségi jogi eljárások szintén egy cég működését kritizáló cikkekhez fűzött gyalázkodó olvasói kommentek nyomán indultak.⁵⁴ A magyar bíróságok egyike sem tekintette alkalmazhatónak a tárhelyszolgáltatóra vonatkozó szabályokat, így a Ptk. hírnévvédelmi szabályainak megsértését állapították meg.⁵⁵ A Strasbourgi Bíróság azonban a magyar bíróság döntését a 10. cikkbe ütközőnek ítélte, elsősorban a kommenteknek a Delfi-ügy kommentjeihez képest kevésbé sértő jellege miatt.⁵⁶

A Pihl-ügy kérelmezője – ezúttal nem jogi személy – a svéd bíróságok előtt sikertelenül hivatkozott személyiségi jogainak megsértésére a róla szóló blogbejegyzéshez fűzött komment miatt.⁵⁷ Döntésében az EJEB nem állapította meg a 8. cikk megsértését. A svéd jogrendszerben külön szabályozás létezik a kommentekre, amely alapján bizonyos, súlyosan jogsértő (egyes büntetőjogi tényállásokat megvalósító, illetve a szerzői jogba ütköző) kommenteket el kell távolítani, a svéd bíróságok azonban megállapították, hogy a törvény a „csak” rágalmozó kommentekre nem vonatkozik.⁵⁸ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának Harmadik Szekciója szerint a kommentek nem voltak olyan súlyosan sértők, hogy jogkövetkezmény nélkül maradásuk a 8. cikk megsértéséhez vezetne.⁵⁹

4.2. A Strasbourgi Bíróság döntéseiből kirajzolódó szempontrendszer

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának három döntésében egy több elemből álló szempontrendszer körvonalai rajzolódnak ki, az egyes szempontok jelentősége közötti esetleges eltérésekkel kapcsolatos iránymutatás nélkül. Az alábbiakban e szempontrendszert mutatjuk be. A döntések közös kiindulópontja, hogy a kapuőr tartalomszolgáltató felelősségének megállapítása önmagában nem sérti annak szólásszabadsághoz fűződő jogát.

⁵⁴ A három, jogsértőnek minősített komment a következő volt: „...két szemét ingatlanos oldal.”; „Ez nem az a Benkő Sándoros, sunyi, szemét, lehúzó cég már megint? két éve én is beléefutottam ebben, azóta is küldöztetik az emailokat a tartozásaimról, meg hogy így meg úgy... Már százezer felett járok. Nem fizettem, és nem is fogok Ennyi.”; „Azért az ilyenek szarjanak sünt és költség az összes bevételüket anyjuk sírjára, amíg meg nem dögölnek.”.

⁵⁵ MTE, 15–25. bek.

⁵⁶ MTE, 76., 91. bek.

⁵⁷ Az egyetlen érintett komment: „That guy pihl is also a real hash-junkie according to several people I have spoken to.”.

⁵⁸ Pihl, 12. bek.

⁵⁹ Pihl, 36. bek.

4.2.1. A KOMMENT TARTALMA

Az MTE-döntés rögzíti, hogy az eredeti cikk tárgya (amelyhez a kommentet fűzték) közügyet érintett,⁶⁰ ennek pedig alapvető jelentősége van. A közérdekű ügyek vitatása a szólásszabadság fokozott védelmét teszi szükségessé.⁶¹

Több szerző érvel amellett, hogy az internetes közlések egy részét, például a kommenteket, eltérő mércék szerint kellene megítélni, mert ezek jellegüknél fogva kevésbé átgondoltak, gyakran indulatból születnek, nem tükröznek valós megfontolásokat és nem utalnak valós cselekvési szándéokra, eltérő jellegűek tehát a hagyományos médiában közölt véleményekhez képest.⁶² Ennek a – valós alapokon nyugvó – felfogásnak részben ellentmond az EJEB, amikor nemcsak az érintett cikkeket, hanem a hozzájuk fűzött kommenteket is a közügyek vitáiban való részvétel miatt tekinti védendőnek, kiemelt fontosságot tulajdonítva nekik.⁶³ Az előbbi felfogás szerint tehát a kommenteket (vagy más, hasonló online megnyilvánulásokat) nem kell egészen komolyan venni, és éppen relatív jelentéktelenségük miatt szükségtelen a korlátozásuk, míg az EJEB a kommenteket is a legszigorúabban védett közéleti-politikai véleményeknek tekinti. Igaz, megállapítja azok alacsony stílusértékét, ami számos weboldalon jellemző, és csökkenti az ilyen sértésekhez kapcsolható hatást.⁶⁴ Az Bíróság – a közéleti vitákra szokásosan alkalmazott mércék alapján – ezzel együtt is korlátozhatónak tekinti ezen tartalmakat. Megjegyzendő még, hogy a *low value*-ra való hivatkozás a visszájára is fordítható: ha a kommentek kevésbé alkalmasak a közéleti vita alakítására, akkor nyilván korlátozásuk is kevésbé érinti hátrányosan a nyilvánosságot.

A Delfi-ügy kommentjeit a Nagykamara döntése „gyűlöletbeszédként” értékelte,⁶⁵ és ezt az értelmezést vette át utóbb az MTE- és a Pihl-döntés is, miközben a Delfi-ügyben az Első Szekció még nem tett ilyen értékelést.⁶⁶ A Nagykamara a Delfi-ügyben szokatlanul gyakori ismétlésekbe bocsátkozva nyilvánvalóan jogsértő (*clearly unlawful*) kommentekről beszélt⁶⁷ az MTE- és a Pihl-döntés viszont éppen erre

⁶⁰ MTE, 72. bek.

⁶¹ Barendt, Eric: *Freedom of Speech*. Oxford University Press, Oxford, 2005. 155–162.

⁶² Rowbottom, Jacob H.: *To Rant, Vent and Converse: Protecting Low Level Digital Speech*. *Cambridge Law Journal*, 71/2, 2012. 355; Cram, Ian: *Citizen Journalists Newer Media, Republican Moments and the Constitution*. Cheltenham, Edward Elgar, 2015. 73–111; Nádori Péter: *Anonymous Mass Speech on the Internet and the Balancing of Fundamental Rights*. In: Koltay, 2015. 217, 245–246.

⁶³ Delfi [GC], 11., 28–29. bek.; MTE, 72. bek.

⁶⁴ MTE, 77. bek.

⁶⁵ Delfi [GC], 117. bek.

⁶⁶ Mindössze azt veti fel, hogy az eredeti cikk a gyűlöletbeszédet tartalmazó kommentek „átlagosnál nagyobb kockázatát” idézte elő, ld. Delfi, 86. bek.

⁶⁷ Delfi [GC], 128., 140–141., 153., 156., 159. bek.

alapozva utasította el a szólásszabadság korlátozását, mondván, hogy szemben a Delfi-ügyben vizsgálendő gyűlölködő és erőszakra uszító kommentekkel, a másik két ügyben érintett kommentek – bár sértők (*offensive*),⁶⁸ illetve rágalmozók,⁶⁹ mégis – kevésbé durvák, így a szólásszabadság védelmi körébe tartozók voltak. A három ügy közös tanulsága, hogy a komment tartalmának megítélése alapvető fontosságú a tartalomszolgáltató felelősségének vizsgálatakor.

4.2.2. A KOMMENTELŐ AZONOSÍTHATÓSÁGA

Említettük már, hogy a közlő azonosíthatósága nagyban múlik azon, hogy milyen eljárás indul a sérelmes komment nyomán. Büntetőeljárásban (büntető rágalmozás miatt tett feljelentés után) nagyobb esély van az azonosításra. A Strasbourgi Bíróság azon az állásponton van, hogy az azonosítás kétségtelenül minden adandó alkalommal meglévő bizonytalanságai elégséges indokot szolgáltatnak arra, hogy az érintett a jogsértő komment miatt közvetlenül a tartalomszolgáltatóval szemben kezdeményezzen eljárást.⁷⁰ Azaz az azonosításra irányuló kísérlet vagy annak elmaradása, illetve a lehetséges eljárások közötti választás nem befolyásolja a tartalomszolgáltató felelősségének megítélését. (Ugyanakkor a Pihl-ügy felrója a kérelmezőnek, hogy bár szert tett a komment szerzője által használt számítógép IP-címére, nem tett további lépéseket a szerző azonosítása érdekében⁷¹ – e körülmény súlya az ügy eldöntésében nem egészen világos.)

A kommentügyekben felhozott érvelés egyébként egyáltalán nem csak a névtelen kommentekkel kapcsolatban releváns. A tartalomszolgáltató felelőssége mellett szóló érvek az EJEB döntéseiben a névvel vállalt kommentek esetében is felveti a tartalomszolgáltatói felelősség megállapíthatóságát. Így egy Facebook-bejegyzéshez fűzött komment esetén a social media profil gazdája (legyen az magánszemély, közszereplő vagy maga is tartalomszolgáltató) is felelős lehet azon bejegyzésért, amelynek szerzője – ha valós adatokat adott meg – egy kattintással azonosítható. A magyar bírósági gyakorlat ilyen ügyekben is megállapíthatónak tekinti a profil jogosultjának felelősségét a jóhírnévhez való jog megsértése miatt.⁷²

⁶⁸ MTE, 76., 91. bek.

⁶⁹ Pihl, 25. bek.

⁷⁰ Delfi [GC], 147–151. bek.

⁷¹ Pihl, 34. bek.

⁷² Az eddigi két, közzétett ítélet ugyanakkor nem egészen kompatibilis egymással; ld. BH 2016. 330 („A Facebook profil fenntartója is felelősséggel tartozik a profiloldalán megjelenő jogsértő tartalmú közlésekért”), illetve BDT 2017. 65 [„A tartalomszolgáltató eleget tesz az adott helyzetben elvárható magatartás.

4.2.3. A TARTALOMSZOLGÁLTATÓ SZEMÉLYE

A Delfi-ügyben az EJEB jelentős hangsúlyt fektetett a tartalomszolgáltató gazdasági érdekelttségére.⁷³ Szerinte a kommentelés lehetőségének biztosítása a hírportál kiadójának gazdasági érdekeit szolgálta, a kommentek maguk is közönséget vonzottak az oldalra. Az MTE-ügyben két kérelmező is volt: egy gazdasági érdekelttséggel bíró hírportál és egy szakmai érdekképviselői (nonprofit) szervezet. A kettő közötti különbséget az EJEB is észlelte,⁷⁴ de – mint Dirk Voorhoof megállapította – az ebből eredő következtetést végül elmulasztotta levonni.⁷⁵ Ez végeredményben nem járt a nonprofit kérelmezőre hátrányos következménnyel, mert az EJEB mindkettejük kérelmét elfogadta. A Pihl-ügyben viszont a döntés indokolása kiemeli, hogy lényeges szempont volt a weboldal alacsony látogatottsága, illetve a tartalomszolgáltató nonprofit jellege.⁷⁶

4.2.4. A MEGTÁMADOTT FÉL SZEMÉLYE

Jelentősége lehet annak is, hogy ki ellen irányulnak a sérelmes kommentek. Az MTE-ügyben a kommentek célpontja jogi személy volt, amelynek működése, annak kritikája egyértelműen közügynek minősült. A jogi személyek személyiségi jogainak védelme egyébként is másként ítélandó meg, mint a természetes személyeké; a jogi személyek „erkölcsi” jogai kevésbé szigorú védelmet érdemelnek.⁷⁷ Az MTE-ügyben az EJEB jelezte is e különbségtétel szükségességét.⁷⁸ (Érdekes lenne látni, hogy ha a kommentek valós célpontjai, a cég vezetői saját nevükben, nem pedig az érintett cég mint jogi személy nevében pereltek volna, az változtatott volna-e a kommentek EJEB általi megítélésén, tekintettel arra, hogy a kommentek az ő becsületüket valóban súlyosan sérthették.) A Pihl-ügyben az EJEB döntéséből sajnos nem derül ki, hogy a kérelmező magánszemély vagy közéleti szereplő volt-e; mivel a kommentelhető cikk róla szólt, és tévesen állította róla, hogy egy náci párt tagja, feltételezhetően valamelyest közéleti szereplőnek volt tekinthető, de ez csak feltételezés, illetve olyan körülmény, amelyet érdemes lett volna az EJEB-nek alaposabban megvizsgálnia.

---

követelményének, ha az internetes portálján (Facebook oldalán) megjelentetett tartalomhoz fűzött hozzászólást (kommentet) az érintett kifogása esetén haladéktalanul eltávolítja” – de ha ezt elmulasztja, felelős lehet a jogsértésért].

⁷³ Delfi, 94. bek.; Delfi [GC], 115–116. 128., 144. bek.

⁷⁴ MTE, 73. bek.

⁷⁵ Voorhoof, Dirk: Pihl v. Sweden: Non-Profit Blog Operator is not Liable for Defamatory Users' Comments in Case of Prompt Removal upon Notice. Strasbourg Observers Blog, 2017. március 20. <https://strasbourg-observers.com/2017/03/20/pihl-v-sweden-non-profit-blog-operator-is-not-liable-for-defamatory-users-comments-in-case-of-prompt-removal-upon-notice/>.

⁷⁶ Pihl, 31., 37. bek.

⁷⁷ Uj v. Hungary, no. 23954/10, 2011. július 19-i ítélet, 22. bek.

⁷⁸ MTE, 65. bek.

4.2.5. A KOMMENT HATÁSA A MEGTÁMADOTT FÉLRE

A Delfi- és a Pihl-döntés egyáltalán nem vizsgálta a kommentek hatását a megtámadott félre nézve, de az MTE-döntés jelezte, hogy ennek is lehet jelentősége.⁷⁹ Itt is különbséget kell tenni egy vállalkozás üzleti hírnevének sérelme és egy magán-személy társadalmi státusát hátrányosan érintő komment között – utóbbi érdek erőteljesebben védendő.⁸⁰

4.2.6. A TARTALOMSZOLGÁLTATÓ MAGATARTÁSA

A tartalomszolgáltató magatartásának kiemelt jelentősége van. A Delfi-ügyben a Nagykamara azt állapította meg, hogy bár a jogsértő kommentre való figyelemfelhívás után a tartalomszolgáltató azonnal eltávolította azt (azaz utólagos moderálást végzett), a felelősség alóli mentesüléshez ez nem elegendő, mert a „nyilvánvalóan jogsértő” kommentek közzétételét is meg kellett volna akadályoznia (azaz előzetes moderálást kellett volna végeznie).⁸¹ Ez a követelmény értelemszerűen valamennyi komment előzetes vizsgálatát feltételezi, amivel a tartalomszolgáltató egyértelműen szerkesztővé válna.

Ezen túlmenően a kommentelés lehetőségének egyéb körülményei is jelentőséggel bírhatnak. A Delfi-ügyben a hírportálnak külön szabályzata volt a kommentekre vonatkozóan, amely tartalmi korlátokat is meghatározott a felhasználók felé. Egy felelősségkorlátozó nyilatkozat (*disclaimer*) is szerepelt a honlapon, amely rögzítette, hogy a kommentek tartalmáért a szerzők a felelősek. Továbbá egy hatékony értesítési-eltávolítási rendszert is működtetett, amely alapján jelzésre eltávolította a jogsértő kommenteket. Ebből következően a tartalomszolgáltató nem volt „passzív, tisztán technikai” szolgáltatónak tekinthető.⁸² A jogsértő komment hat hétig volt elérhető – a szolgáltató jelzésre ugyan eltávolította azt, a sérelmes tartalom így is hosszabb ideig volt megtalálható a honlapon (különös tekintettel egy online cikk és a hozzá kapcsolódó komment „élettartamára”).

Az MTE-ügyben is hasonlóan működtek az érintett honlapok, megtalálható volt rajtuk a *disclaimer*, az index.hu esetében a moderálásra vonatkozó szabályzat is létezett, illetve mindkét tartalomszolgáltató működtetett értesítési-eltávolítási rendszert – más kérdés, hogy a sérelmet szenvedett cég nem kérte tőlük a kommentek levételezt, hanem egyből bírósághoz fordult.⁸³

⁷⁹ MTE, 85. bek.

⁸⁰ MTE, 84. bek.

⁸¹ Delfi [GC], 141. bek.

⁸² Delfi [GC], 144–146., 155., 159. bek.

⁸³ MTE, 80–81., 83. bek.

A Pihl-ügyben nemcsak a kommentet, hanem a kapcsolódó cikket is eltávolította a tartalomszolgáltató, mert abban is valótlan, hírnévsértő állítás szerepelt (a kérelmező náci párttagságáról).⁸⁴ A kommentet a szolgáltató a jelzés másnapján, a közzététel utáni kilencedik napon távolította el.⁸⁵

4.2.7. AZ ALKALMAZOTT SZANKCIÓ

A tartalomszolgáltatóval szembeni szankció súlyossága is értékelendő szempont lehet a 10. cikk megsértésének vizsgálatakor. A Delfi-ügyben a kártérítésként kiszabott 320 eurós összeget az EJEB nem ítélte aránytalannak, ahogyan a döntés lehetséges közvetett következményeit sem. Mint a Nagykamara fogalmazott, az észti bíróságok döntései nyomán a hírportál nem lett rászorítva üzleti modelljének megváltoztatására, nem keletkezett jelentős többletköltsége (a Delfi maradt Észtország egyik legnépszerűbb hírportálja, már amely a legtöbb névtelen kommentet fogadja, egyébként pedig már korábban is alkalmazott moderátorokat).⁸⁶ Ezzel szemben az MTE-ügyben kártérítésre kötelezés nélkül is súlyosnak tekintette a Második Szekció a tartalomszolgáltatókra háramló következményeket. Ugyan a magyar bíróságok a jogsértés bírósági megállapításán túl csak a nem túl magas összegű perköltség megfizetésére kötelezték azokat, az EJEB szerint a döntés szélesebb következményeit is figyelembe kell venni, pl. az arra való ösztönzést, hogy a felelősségre vonás folyamatos veszélye miatt a jövőben zárják be a kommentelésre nyitva álló felületeiket, ne biztosítsák annak lehetőségét olvasóik számára.⁸⁷

4.2.8. ÖSSZEFOGLALÁS

A fenti szempontok súlya, egymáshoz való viszonya egyelőre tisztázatlan. Két szélsőséges eset azonosítható. A súlyosan sértő (gyűlölködő, fenyegető, erőszakra buzdító) tartalmú komment, ha a kommentek közzétételével összefüggő gazdasági érdekeltséggel bíró szolgáltatónál, természetes személyt támadva, előzetes moderálás nélkül, a bíróság által kiszabott enyhe szankciót vonva maga után jelenik meg, akkor az EJEB három döntése alapján biztosan korlátozható. Ezzel szemben a „csak” rágalmozó vagy más személyiségi jogot (így pl. a magánéletet) sértő, nonprofit weboldalon közzétett, jogi személlyel szemben megfogalmazott, a jelzés után azonnal eltávolított, az állami hatóságok által súlyosan szankcionált komment biztosan az Egyezmény 10. cikkének védelmi körébe vonandó. A két szélsőséges eset közötti számos átmenet pedig esetről esetre ítélendő meg, a releváns körülmények egyenkénti mérlegre tételével és súlyuk adott ügyben való meghatározásával.

⁸⁴ Pihl, 30. bek.

⁸⁵ Pihl, 32., 37. bek.

⁸⁶ Delfi [GC], 160–161. bek.

⁸⁷ MTE, 86. bek.

5. A Strasbourgi Bíróság döntéseinek főbb kritikái

5.1. A tartalomszolgáltató felelőssége

A legfőbb kritika az EJEB gyakorlatának azon elemét érinti, amely mindhárom döntésben azonos tartalommal van jelen: a tartalomszolgáltató bizonyos esetben felelőssé tehető a kommentekért, azaz nem tekinthető tisztán közvetítő szolgáltatónak, amelynek csak a jogsértő tartalomra való figyelemfelhívás után keletkezik kötelezettsége a tartalom eltávolítására. Bizonyos, hogy azon jogrendszerek, amelyek ennél többet, azaz egyfajta sajátos szerkesztői tevékenységet várnak el a tartalomszolgáltatótól, ezzel önmagában nem ütköznek a 10. cikkbe. Azt még korai megállapítani, hogy az EJEB vajon el is várja-e azt, hogy a jogrendszerek így álljanak a kérdéshez, azaz a súlyosan jogsértő tartalmak automatikus (külön jelzés nélkül is megvalósuló) moderálásának az állami jogrendszer általi kötelezővé tétele híján nyílik-e tér a 8. cikk megsértésének megállapítására. A Pihl-ügy alapján azt gondolnánk, hogy talán nem, de ott az EJEB szerint „nem súlyos” jogsértésről (rágalmazásról) volt szó, és a svéd szabályozásból az következik, hogy a Delfi-ügyben emlegetett gyűlöletbeszéd, valós fenyegetés, erőszakra uszítás esetén a svéd hatóságok is eljártak volna. Egy amerikaihoz hasonló, a tartalomszolgáltatónak teljes mentességet adó szabályozás feltehetően nem lenne kompatibilis az Egyezmény 8. cikkével.

Ezt a megközelítést többen bírálták, többek között a Nagykamara Delfi-döntéséhez terjedelmes különvéleményt író Sajó András strasbourgi bíró, aki a párhuzamos cenzúra (*collateral censorship*) veszélyére hívta fel a figyelmet, amelyet a döntés – a tartalomszolgáltatótól elvárt beavatkozás eredményeképpen – előidéz.⁸⁸ A szólásszabadság korlátozásától tart Nádori Péter⁸⁹ és Anne Cheung is.⁹⁰ Voorhoof szerint a Delfi-döntések messzire vezető következményekkel járhatnak az online véleménynyilvánításra nézve. A döntések nyomán úgy tűnt, hogy csak az előzetes moderálás nyújt teljes biztonságot a tartalomszolgáltatónak, az utólagos levétel önmagában nem garantálja a felelősség alóli mentesülést. Ez a vitákban való személyes részvételt lehetővé tevő online média új paradigmáját teremtené meg, illetve a kommentelés lehetőségének megszüntetéséhez vezethet, a költségcsökkenés és a lehet-

⁸⁸ Delfi [GC], Sajó András különvéleménye, 1–3. bek.

⁸⁹ Nádori, 2015. 217.

⁹⁰ Cheung, Anne S. Y.: Liability of Internet Host Providers in Defamation Actions: From Gatekeepers to Identifiers. In: Koltay András (ed.) *Media Freedom and Regulation in the New Media World*. Wolters Kluwer, Budapest, 2014. 289, 293.

séges felelősségre vonás veszélyének elkerülése érdekében.⁹¹ Az MTE- és a Pihl-ügy ezt az aggodalmat valamelyest csökkentette, de e döntések ismeretében is állítható, hogy teljes biztonságot csak az előzetes (és szigorú, a „tisztán” jogsértő tartalmakon túl óhatatlanul a határeseteket is kiszűrő) moderálás adhat.

Igaz, miközben az online véleménynyilvánítás szabadságáért sok harang megkondult az EJEB döntései nyomán, kevesebben aggódtak a személyiségi jogok hatékony védelme miatt. Ezt a problémát az internetes kommunikáció alacsonyabb stílusára, illetve a kommenteknek a megtámadott egyén megítélésére gyakorolt csekély hatására való hivatkozással szokás elütni. Christina Angelopoulos és Stijn Smet ugyanakkor rögzíti, hogy az európai jogfelfogással nem fér össze a tartalomszolgáltatók teljes mentesítése a jogi felelősség alól, és a szólásszabadság és a személyiségi jogok közötti egyensúly elbillentése az előbbi irányába.⁹²

5.2. A „gazdasági szolgáltatás” kiemelt szerepe

A tartalomszolgáltató gazdasági érdekeltsége nem kellene, hogy perdöntő érv legyen a kommentekkel kapcsolatos jogi felelőssége megállapításakor. Ha a média anyagi érdekeltségét egyfajta „súlyosító körülményként” rónánk fel, azzal azt az alapvetést tagadnánk, hogy megfelelő gazdasági alapok nélkül professzionális média sem létezhet. Ezzel együtt is, az EJEB azon megközelítése, amely a kommentelés biztosításában gazdasági érdeket (is) azonosít, és ezt olyan körülménynek tekinti, amely a tartalomszolgáltató által közzétett cikket és az ahhoz fűzött kommenteket összeköti, ezáltal cáfolja a tartalomszolgáltató kommentekkel kapcsolatos tárhelyszolgáltatói státusát (hiszen ez utóbbinak minden tekintetben függetlennek kellene lennie a tárhelyén megjelenő felhasználói tartalomtól), nem teljesen légből kapott. A nonprofit weboldalak és a nagy hírportálok eltérő megítélése bizonyos esetekben indokolható. Ha az MTE-ügy nem is hozott ebben megnyugtató változást, a Pihl-ügyben az EJEB már kihangsúlyozta az érintett oldal kicsi és anyagi érdektől mentes jellegét.⁹³

⁹¹ Voorhoof, Dirk: Qualification of News Portal as Publisher of Users' Comment may have Far-Reaching Consequences for Online Freedom of Expression: Delfi AS v. Estonia. Strasbourg Observers Blog, 2013. október 25., <https://strasbourgoobservers.com/2013/10/25/qualification-of-news-portal-as-publisher-of-users-comment-may-have-far-reaching-consequences-for-online-freedom-of-expression-delfi-as-v-estonia/>; Voorhoof, Dirk: Delfi AS v. Estonia: Grand Chamber Confirms Liability of Online News Portal for Offensive Comments Posted by its Readers. Strasbourg Observers Blog, 2015. június 20., <https://strasbourgoobservers.com/2015/06/18/delfi-as-v-estonia-grand-chamber-confirms-liability-of-online-news-portal-for-offensive-comments-posted-by-its-readers/>.

⁹² Angelopoulos, Christina – Smet, Stijn: Notice-and-fair-balance: How to Reach a Compromise Between Fundamental Rights in European Intermediary Liability. *Journal of Media Law*, 8/2, 2016. 266, 287.

⁹³ Voorhoof, 2017.

5.3. A moderálás elvárása

Amint fent már rögzítettük, az EJEB jelenlegi gyakorlatának az a következménye, hogy az a tartalomszolgáltató, amelyik egészen biztosra akar menni a felelősség elkerülésében, annak minden kommentet előzetesen – vagy legalábbis a közzététel után közvetlenül, de semmiképpen nem bízva a szűrést a sérelmet szenvedett fél jelzésére – moderálnia kell.⁹⁴ Ez valóban nagy terhet ró a tartalomszolgáltatókra, még akkor is, ha a kommentek döntő többsége nem jogsértő, és ennek megállapítása legtöbbször nem is túl bonyolult. Számukra a felelősségre vonás elvi lehetősége, nem pedig az egyébként velük szemben igen ritkán indított tényleges jogi eljárások jelentik az igazi fenyegetést.

5.4. A komment tartalmának értékelése

A három ügyből az derül ki, hogy a „gyűlöletbeszédet”, „fenyegetést” vagy „erőszakra uszítást” megvalósító kommentek ítélandók meg a leg súlyosabban (ezek „nyilvánvalóan jogsértők”⁹⁵), míg a „csak” rágalmozó kommentek miatt nehezebb megállapítani a tartalomszolgáltató felelősségét. A Delfi-ügy kommentjeinek egy részét az EJEB gyűlöletbeszédnek minősítette. Ezzel kapcsolatban az a probléma merül fel, hogy míg az észt bíróságok előtt az eljárást az érintett cég tulajdonosa a személyiségi jogai védelmében kezdeményezte, és az észt bíróságok e jogok védelmében marasztalták a hírportál szolgáltatóját, addig a gyűlöletbeszéd hagyományosan egy olyan büntetőjogi kategória, amelyet valamely közös, illetve a közrend védelmében lehet szükséges korlátozni.⁹⁶ Az EJEB így a Delfi-ügyben megalkotta az egyén kezdeményezésére és jogai védelmében üldözendő gyűlöletbeszéd kategóriáját, ami összemosza a szólásszabadság különböző – külön-külön legitim és indokolható – korlátait.

A „fenyegetés” és az „erőszakra uszítás” kiemelése is kritikával illethető. Részben az EJEB azt állítja, hogy az internetes véleménynyilvánítás stílusértéke alacsony, és éppen emiatt nem indokolt a tartalmakat korábbi, a hagyományos média vonatkozásában kialakult mércék szerint megítélni. Ám ha ez így van, akkor miért veendő komolyan a fenyegetés és az erőszakra uszítás, illetve miért ítélandó meg súlyosabban, mint a rágalmozás?

⁹⁴ Delfi [GC] 159. bek., Voorhoof, 2017.

⁹⁵ Delfi [GC] 128., 140., 141., 153., 156., 159. bek.

⁹⁶ Ld. Hare, Ivan – Weinstein, James (eds): *Extreme Speech and Democracy*. Oxford University Press, Oxford, 2009.

A fő probléma a tartalomszolgáltatóra bízott döntéshozatallal az, hogy eljárása, a vitatott tartalomra vonatkozó mérlegelési szempontjai szükségszerűen eltérnek a jogrendszerben előírt tartalmi és eljárási szabályoktól. A tartalomszolgáltató önkényesen dönthet, nem kötik alkotmányos garanciák, saját szabályzata (szabályrendszere) és döntései lehetnek, amelyek nem átláthatók, részleteiben – indoklásukat tekintve – nem megismerhetők, és jogorvoslattel sem lehet élni velük szemben.⁹⁷ A tartalom- vagy platformszolgáltató (social media, videomegosztó oldalak) jelenleg szabadon hozhatnak döntést tartalmak eltávolításáról. Tekintettel arra, hogy milyen mértékű befolyásuk van e szolgáltatásoknak a nyilvános szférára (persze ez a hatás elsősorban a social mediára igaz, nem pedig az egyes honlapokon elérhető kommentfolyamokra), ez meglehetősen veszélyes a szólásszabadság szempontjából.

A szolgáltató és a megbízásából eljáró moderátor nem jogalkalmazó, más mérce és indokok alapján dönt a tartalmakról, például a szolgáltató gazdasági érdekeit vagy zavartalan működését védve elsősorban. Nem is várható el, hogy ehhez szükséges háttér hiányában átvegyék a bíróságok szerepét, de a jogrendszer szabályaitól való eltérésüknek mégis csak elvszerűnek kellene lennie, amely figyelembe veszi a szólásszabadság, a demokratikus nyilvánosság érdekeit is. A *notice and take-down* eljárásra bízni a felmerült kérdések kezelését nem egészen megnyugtató. Az elektronikus kereskedelmi irányelv a jogsértésről való tudomásszerzéshez köti a közvetítő szolgáltató kötelezettségeinek létrejöttét,⁹⁸ míg a kommentügyekben alkalmazott polgári jogi szabályok alapján szintén az azonnali, vagy legalábbis igen gyors levétel mentesít csak a felelősség alól, miközben a jogsértő jelleget elvben csak a bíróság tudná megnyugtatóan kimondani.⁹⁹ Ebből az következik, hogy a szolgáltató szükségszerűen túlteljesít, azaz olyan tartalmakat is eltávolít, amelyek nem jogsértők, de érintetlenül maradásuk számára kockázatosnak tűnik.

A fent bemutatott három döntésében megítélésem szerint az EJEB sem volt egészen következetes, mert ugyan világossá tette, hogy a kommentek megítélése ügyében mást vár el a tartalomszolgáltatóktól, mint a jogalkalmazóktól, az előbbieik számára máshová helyezi a szükséges beavatkozás határát. Ám ennek kritériumait nem határozta meg, és maga is szelektált a különböző jogsértések között, egyeseket – nem tisztázott indokok alapján – súlyosabbnak minősítve másokhoz képest. Ezzel az EJEB maga is hozzájárult a szólásszabadság „magánkorlátozásával” összefüggő – az online kapuőrök korában amúgy is elkerülhetetlenül szaporodó – problémáinak felerősítéséhez.

⁹⁷ Voorhoof, Dirk – Lievens, Eva: Offensive Online Comments: New ECtHR Judgment. ECHR Blog, 2016. február 15., <http://echrblog.blogspot.hu/2016/02/offensive-online-comments-new-ecthr.html>.

⁹⁸ Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, 12–14. cikkek.

⁹⁹ E problémát ld. Angelopoulos – Smet, 2016. 285.

6. Konklúzió

A Facebook korában a kommentek kérdése idejétmúlt problémának tűnhet – számos internetes orgánus is már a közösségimédia-óriás rendszerét használja e célra, és általánosságban is a felhasználók általi kommunikáció nagymértékben áttevődött valamely közösségi oldalra. Ezzel együtt a kérdés megérdemli az alapos vizsgálatot, mert a kommentekkel kapcsolatos felelősség által felvetett probléma tágabb érvényű, önmagán jócskán túlmutat. A kommentelést lehetővé tevő tartalomszolgáltatók internetes kapuőrök, és igen sok egyéb típusuk ismert (infrastruktúra- és platform-szolgáltatók: social media, videomegosztó portálok vagy keresőmotorok, webshopok stb.), amelyekkel szemben hasonló felelősségi kérdések merülnek fel – ezek fellelítését az EJEK egyelőre elkerülte, a Delfi-ügyben pedig kifejezetten leszögezte, hogy a döntés az internet egyéb, harmadik személyek kommentjeinek közzétételét engedő fórumaira nem vonatkozik.¹⁰⁰ Ám ez nem jelenti azt, hogy a döntések érvelése ne lenne később, más szolgáltatások ügyeiben is felhasználható.¹⁰¹ A kapuőr kötelezettségei, jogi felelőssége megállapításának feltételei és a felhasználók jogai velük szemben olyan kérdések, amelyek alapvetően fogják meghatározni az internetes nyilvánosságban érvényesülő szólásszabadság jövőbeni kereteit.

Az európai jogrendszerek e kérdésben is a szembenálló jogok közötti egyensúlyozást választják,¹⁰² a „tisztességes egyensúlyt” célozva,¹⁰³ szemben az Egyesült Államok világos, egyértelmű (*clear-cut*) szabályaival, amelyek mentesítik a kapuőrt a felelősség alól. A megfelelő egyensúlyozást Európában nagyban segítené a törvényi szabályozás (amelyet pl. az Egyesült Királyság fogadott el 2013-ban),¹⁰⁴ mert tisztán látszik, hogy a kommentek és általában a kapuőri felelősség ügyének kezelésére

¹⁰⁰ Delfi [GC], 116. bek.

¹⁰¹ Egyes európai bíróságok pl. megállapították a Facebook felelősségét a magántitok megsértését (*tort of misuse of private information*) megvalósító felhasználói tartalmak közzétételében olyan esetekben, amikor a jogsértésről való tudomásszerzés ellenére sem távolították el a kifogásolt tartalmat. Ld. az északi fellebbviteli bíróság döntését a CG v. Facebook ügyben ([2016] NICA 54). A döntés elemzését ld. Woods, Lorna: When is Facebook Liable for Illegal Content under the E-commerce Directive? CG v. Facebook in the Northern Ireland Courts. EU Law Analysis, 2017. január 19., <http://eulawanalysis.blogspot.hu/2017/01/when-is-facebook-liable-for-illegal.html>.

¹⁰² Barendt, 2005. 205–227.

¹⁰³ Angelopoulos – Smet: 2016. 275.

¹⁰⁴ Nádori Péter: Megoldás a komment-dilemmára? A 2013-as brit becsületsértésről szóló törvény 5. paragrafusa. In Medias Res, 2014/2. 305; Price, James – McMahon, Felicity (eds): Blackstone's Guide to the Defamation Act 2013. OUP, Oxford, 2013; Mullis, Alastair – Price, James – McMahon, Felicity (eds): Scott, Andrew: Tilting at Windmills: The Defamation Act 2013. Modern Law Review, 77, 2014 87.

sem az *e-commerce* szabályai, sem az általános magánjogi felelősségi szabályok nem egészen alkalmasak.

A tartalomszolgáltató kötelezettségeiről és a szólásszabadság megóvásáról hosszasan lehet még vitatkozni. Európában viszont már nem lehet kérdés az, hogy a kommentek vonatkozásában szükségszerűen megvalósul a tartalomszolgáltató általi szerkesztés. A média hagyományos fogalma az online kapuőrök korában nem alkalmazható; a kommunikáció folyamatába és tartalmába immáron olyanok is elkerülhetetlenül beavatkoznak, akik nem vettek részt a tartalom előállításában. Ez a hagyományostól eltérő szerkesztés, de sok tekintetben hasonló ahhoz. A média és a szólásszabadság szabályozásának e jelenséghez igazítása nem lesz elkerülhető.